

Odišiel znalec a milovník lesa a krajiny

Dňa 4. augusta 2002 v domčeku pri lese v dôverne známom údolí Českomoravskej vrchoviny Igor Míchal navždy skončil túlanie krajinou a premýšľanie o tom, ako ju usporiadať tak, aby bola ozajstnou krajinou domova.

Keď sme si 3. júla 2002 na konferencii vo Zvolene venovanej stému výročiu narodenia prof. Zlatníka vypočuli jeho brilantný referát *Divočina jako kulturní objekt*, netušili sme, že o necelý mesiac po naplnení 70 rokov svojho života tento vynikajúci lesný a krajinný ekológ, územný plánovač a srdcom ochranca prírody a krajiny, výborný fotografista, milovník ľudových piesní a tancov, a predovšetkým dobrý človek, nás navždy opustí.

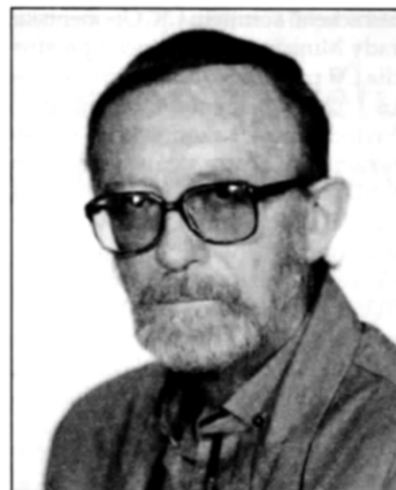
Ing. Igor Míchal, CSc. sa narodil v Brne 15. 7. 1932. Stredoškolské vzdelanie ukončil na Reálnom gymnáziu v Brne v r. 1950. Lesnícku fakultu Vysoké školy zemědělské v Brne absolvoval v r. 1956. Jeho budúce profesijné zameranie podstatnou mierou ovplyvnili profesori Zlatník a Doležal a hosťujúci prof. Pápaněk. V období 1960–1963 pracoval ako špecialista v rámci Pobočky typologického prieskumu Lesoprojektu vo Zvolene, v r. 1963–1968 pracoval na ústredí Lesoprojektu v Brandýse nad Labem ako špecialista na typologický prieskum lesov, v r. 1968–1988 ako projektant v TERPLAN-e, štátnom ústave pre územné plánovanie v Prahe, v r. 1988–1992 po prekonaní dvoch ťažkých operácií pracoval na Federálnom ministerstve životného prostredia v Prahe ako špecialista-ekológ a v r. 1992–1994 v Českom ekologickom ústave v Prahe. Od r. 1995 až do svojej smrti v auguste 2002 pracoval ako špecialista-ekológ v Agentúre ochrany prírody a krajiny Českej republiky v Prahe.

Odborné i vedecké zameranie Igora Míchala na štúdium ekológie prírodných lesov sa začalo kryštalizovať na pracovisku vo Zvolene, kde popri rutinnej činnosti v typologickom prieskume dal priechod svojej celoživotnej orientácii na ekológiu. Pôsobenie na strednom Slovensku definitívne preduřilo smer jeho vedeckej činnosti vykonávanej popri zamestnaní s neutíchajúcou záľubou aj potom, keď r. 1963 začal pôsobiť v Brandýse nad Labem.

Externú vedeckú aspirantúru na Lesníckej fakulte v Prahe ukončil r. 1968 prácou *Biotechnická štúdia karpatskej jedľovej bučiny*. Titul kandidáta poľnohospodársko-lesníckych vied (CSc.) mu v dôsledku kádrových turbulencií tej doby udelili až o štyri roky neskôr.

Hlavným plodom vedeckej činnosti Igora Míchala sa stala dodnes často citovaná štúdia *Dynamika prírodného lesa*, publikovaná ako seriál v časopise *Živa* (1982) a kompendium *Péče o chráněná území, díl II. Lesní společenstva* (spoločne s V. Petříčkom, 1999).

Druhá, územnoplánovacia a krajinnárska línia jeho činnosti sa otvorila po absolvovaní postgraduálneho štúdia územného plánovania na Fakulte architektúry Vysoké školy technickej v Brne a prechodom do TERPLAN-u Praha v r. 1968. Počas dvadsiatich rokov činnosti v tomto ústave sa nepretržite zúčastňoval na vypracúvaní územnoplánovacích dokumentov a prognostických prác celorepublikového významu. Bol vedúcim skupiny špecialistov na prírodné podmienky a životné prostredie, podieľal sa ako hlavný autor na tvorbe celého radu celorepublikových hodnotení prírodných predpokladov rekreačného využitia krajiny, na hodnotení úrovne životného

prostredia, na tvorbe metodických podkladov (napr. na vyhlasovanie oblastí pokoja, na tvorbe územnoplánovacej dokumentácie veľkoplošných chránených území a dodnes využívannej metodiky na vymedzovanie územných systémov ekologickej stability) a na koncepcii Európskej ekologickej siete (konkrétne spracoval návod na hodnotenie krajinného rázu). V rámci tejto problematiky spracoval obsiahlu monografiu *Krajinní ráz* (s J. Löwom, v tlači), ktorá siaha od filozofických základov cez históriu českej a moravskej krajiny až po návrh vykonávacej vyhlášky na ochranu krajinného rázu.

V súvislosti s rozvojom teórie ekologickej stability a ekologických sietí začal už v sedemdesiatych rokoch úzko spolupracovať s ochranou prírody a významne sa zaslúžil o začlenenie koncepcie územného systému ekologickej stability do zákona o ochrane prírody a krajiny v Českej republike. V tejto novej oblasti vedeckého bádania udržiaval veľmi čulé odborné kontakty s poprednými slovenskými krajinnými ekológmi.

K ďalším okruhom jeho pracovných záujmov patrila starostlivosť o chránené územia, ochrana krajinného rázu a etika životného prostredia. Ako expert bol zapojený do rozličných odborných komisií Národného

lesníckeho komitétu ČR, Oponentskej rady Ministerstva životného prostredia ČR pre ÚSES, Autorizačnej komisie Českej komory architektov, Vedeckej rady Krkonošského národného parku, často v predsedníckych funkciách. Významnou mierou sa zapájal aj do činnosti mimovládnych environmentálnych organizácií – Českého zväzu ochrancov prírody, STUŽ a ďalších. Po smrti Josefa Vavrouška (1995) sa stal predsedom STUŽ ČR, v ostatných rokoch pôsobil ako podpredseda. Bol predsedom Vedeckej rady Krkonošského národného parku a v r. 1998 sa spolu s kolegami lesníkmi pričínol o reguláciu fauny v najprísnejšie chránenej zóne (Trojmezná) Šumavského národného parku.

Významnou mierou prispel k rozšíreniu poznatkov v oblasti aplikovanej ekológie, predovšetkým o ekologickej stabilite. Od r. 1995 externe prednášal ekológiu na Fakulte sociálnych vied Karlovej univerzity v Prahe a na Fakulte sociálnych vied Masarykovej univerzity v Brne. Bol veľmi žiadaným referujúcim na národných i medzinárodných vedeckých podujatiach. Osobnú statočnosť osvedčil verejne v mnohých prípadoch, keď bolo z najrozličnejších dôvodov poškodzované životné prostredie.

Bez ohľadu na premeny spoločenskej situácie sa Igor Míchal podieľal na činnosti celého radu spoločensko-odborných organizácií zaoberajúcich sa životným prostredím, kde vždy presadzoval integritu odborných a občianskych postojov. Po vylúčení z Českého zväzu architektov (1970) pôsobil predovšetkým v Českej vedecko-technickej spoločnosti, sekcii pre územné plánovanie a lesné hospodárstvo. V rámci nej bol redaktorom dvoch významných spisov – *o imisnom ohrození českých lesov* (1982) a *o hospodárení vo veľkoplošných chránených územiach* (1986). Aktívne sa podieľal na činnosti ekologickej sekcie Biologickej spoločnosti ČAV. V r. 1991 bol členom pracovnej sku-

piny pripravujúcej prvú celoeurópsku konferenciu ministrov životného prostredia na Dobříši.

Napísal stovky odborných a pôvodných vedeckých prác a niekoľko knižných monografií, rád popularizoval vedecké poznatky. V jeho tvorivej činnosti majú osobitné miesto publikácie metodického a encyklopedického charakteru zamerané na starostlivosť o chránené územia prírody a krajiny. V júni roku 2002 dokončil odbornou verejnosťou očakávanú príručku o ochrane krajinného rázu, ktorej vydania sa však už nedožil.

Igor Míchal s typickou jasnou argumentáciou a priamosťou dokázal problémy nielen analyzovať a pomenovať, ale aj synteticky riešiť. V práci bol obdivuhodne vytrvalý, trpezlivý, kolegov často povzbudzoval láskavým uznaním, ale nedokázal zakryvať oči nad viditeľnými nedostatkami vo vedeckej a odbornej práci. Jeho neuveriteľná pracovitosť a systematickosť mu priniesli nielen obdiv a uznanie kolegov a študentov, ale aj oficiálne vyznamenania, napr. zlatú medailu Mendelovej poľnohospodárskej a lesníckej univerzity v Brne, Cenu Niky a Cenu Josefa Vavrouška od Nadácie CHARTA '77 za "odborne fundované a ľudsky statočné celoživotné presadzovanie zodpovedného vzťahu človeka k prírode".

Ing. Igor Míchal, CSc., bol skutočným polyhistorom, precestoval veľký kus sveta, venoval sa aj umeniu a kultúre, pričom žil veľmi striedmo, mal rád šport i ľudový tanec. O jeho veľmi vážnej chorobe v poslednom roku vedelo len niekoľko jeho najbližších priateľov. Nikdy ho neopúšťal jeho typický láskavý humor.

Svojou celoživotnou činnosťou sa zaradil medzi najvýznamnejších ekológov Českej republiky a stal sa známou vedeckou osobnosťou i v zahraničí. Vedecké štúdium krajiny a ekosystémov vykonával so záľubou a zdánlivo nevyčerpatelnou energiou. Významnou mierou sa

pričínol o presadzovanie ekologických poznatkov, predovšetkým ekologickej environmentálnej etiky, do praktických činností lesného hospodárstva, krajinného plánovania, územného plánovania a ochrany prírody a krajiny. Ako ekológ a environmentalológ (filozof) uvedomoval si dočasnú ľudskú existenciu. Preto využíval čas predovšetkým na tvorivú prácu, ale ostal mu aj na kultúrne záujmy a udržiavanie širokých spoločenských kontaktov s kolegami. Prežil krásny a plodný život, ktorý náhle ukončilo horúce augustové leto.

Neobyčajná pracovitosť, prirodzený talent, vysoká intelektuálna etika, hlboká znalosť krajiny a fungovania lesných ekosystémov, ľudský a kolegiálny vzťah k spolupracovníkom, úcta k prírodným zákonitostiam a principiálny postoj k udržateľnosti rozvoja charakterizujú túto jedinečnú osobnosť.

Ako prejav uznania celoživotnej vedeckej práce v oblasti ekológie krajiny, ekológie lesa, tvorby a ochrany životného prostredia, rozumnej starostlivosti o prírodné a kultúrne dedičstvo ľudstva, schválila Vedecká rada Fakulty ekológie a environmentalistiky TU začiatkom r. 2002 návrh na udelenie Ing. Igorovi Míchalovi, CSc., čestného titulu "doctor honoris causa" Technickej univerzity vo Zvolene. Ostáva však už len "In memoriam".

Prial si, aby jeho popol spočinul v milovaných slovenských horách, kde sa začala jeho profesionálna cesta. Nám, slovenským krajinným a lesným ekológom, bude veľmi chýbať ako človek, kolega-vedec, odborník a skromný i láskavý priateľ. Báseň, ktorú si vybral ako epilóg, prezrádza vzácne rýdzu a čistú dušu.

*Vzlietni, túžba, choď v kraje tie krúžil,
kde domov môj, kde vrátiť sa túžim.
Žiaľ rozlúčky, čo srdce mi súži,
rozpomienkou na krásne dni stíš.*

Ivan Vološčuk